

INSTYTUT HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

FUNDACJA INSTYTUTU HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ROCZNIK CXXX

NR 2

WARSZAWA 2023

INSTYTUT HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
FUNDACJA INSTYTUTU HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ZAŁOŻONY PRZEZ XAWEREGO LISKEGO
W 1887 ROKU

ROCZNIK CXXX
2023

2

WARSZAWA 2023

REDAKCJA

GRZEGORZ PAC (historia średniowiecza, Warszawa), EDWARD OPALIŃSKI (historia XVI–XVII w., Warszawa), DOROTA DUKWICZ (redaktor, historia XVIII w., Warszawa), JAROSŁAW CZUBATY (historia XIX w., Warszawa), BARTOSZ KALISKI (historia XX w., Warszawa) MONIKA JUSUPOVIĆ (sekretarz redakcji, Warszawa), MARTA KUC-CZEREP (sekretarz redakcji, Warszawa)

KOMITET REDAKCYJNY

DÁNIEL BAGI (Pecz, Węgry), ANNA BARAŃSKA (Lublin), RICHARD BUTTERWICK-PAWLIKOWSKI (Londyn), EWA DOMAŃSKA (Poznań), MARIAN DYGO (Pułtusk–Warszawa), JERZY EISLER (Warszawa), KARIN FRIEDRICH (Aberdeen), ROBERT FROST (Aberdeen), CATHERINE GOUSEFF (Paryż), JAROSŁAW HRYCAK (Lwów), MAGDALENA HUŁAS (Warszawa), MACIEJ JANOWSKI (Warszawa), TOMASZ JUREK (Poznań), TOMASZ KIZWALTER (Warszawa), WOJCIECH KRIEGEISEN (Warszawa), CEZARY KUKLO (Białystok), LIDIA MICHALSKA-BRACHA (Kielce), ROMAN MICHAŁOWSKI (Warszawa), KRZYSZTOF MIKULSKI (Toruń), ANDRZEJ NOWAK (Kraków–Warszawa), BORYS W. NOSOW (Moskwa), JERZY STRZELCZYK (Poznań), PHILIPP THER (Wiedeń), MARIUSZ WOŁOS (Kraków) oraz członkowie redakcji

ADRES REDAKCJI „KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO”

Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31
tel. +48 22 831 02 61, e-mail: kh@ihpan.edu.pl
<http://www.kh-ihpan.edu.pl>

Redaktor językowy: Małgorzata Świerzyńska
Tłumaczenia: Grażyna Waluga
Skład: Marcin Szcześniak

© Copyright by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
© Copyright by Fundacja Instytutu Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk

Współwydawcy czasopisma:

Instytut Historii
im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31
tel. +48 22 831 02 61
e-mail: wydawnictwo@ihpan.edu.pl

Fundacja Instytutu Historii
im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, pok. 44
tel. +48 22 831 02 61, w. 46
e-mail: fundacja.ihpan@ihpan.edu.pl

p-ISSN 0023-5903
e-ISSN 2451-1315

Wersja elektroniczna czasopisma jest wersją pierwotną

Druk i oprawa: Fabryka Druku

Kolportaż wersji drukowanej czasopisma prowadzi Wydawnictwo Naukowe Semper
Dział handlowy i księgarnia: ul. Bednarska 20 A, 00-321 Warszawa
tel./fax: +48 22 828 49 73, <http://semper.pl>, <http://semper.istore.pl>

SPIS TREŚCI

ROZPRAWY

- Karol Żojdź, „Będą pieniądze, będzie czym płacić”. Uwagi na marginesie
rejestrów długów Jana Karola Chodkiewicza 245
- Łukasz Gołaszewski, Dochodzenia w sprawach o obrazę czci i pamięci
Marszałka Józefa Piłsudskiego z lat 1935–1939 (wybrane przypadki) 287
- Ariel Orzełek, Działalność Stanisława Jana Rostworowskiego
w Chrześcijańskim Stowarzyszeniu Społecznym w latach 1957–1974 323

PRZEGLĄDY — POLEMIKI — MATERIAŁY

- Renata Leśniakiewicz-Drzymała, W odpowiedzi na recenzję Rafała
Rutkowskiego 367
- Rafał Rutkowski, Odpowiedź na replikę Renaty Leśniakiewicz-Drzymały ... 373

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

- Dariusz Dąbrowski, Badając *Kronikę halicko-wołyńską*
(*Kronikę Romanowiczów*). Rozważania na marginesie
opracowania Oleksija Tołoczki 379

*

- Theoderich der Große und das gotische Königreich in Italien*,
hrsg. H.-U. Wiemer — Robert Kasperski 399
- A. Karpiński, *Pożary w miastach Rzeczypospolitej w XVI–XVIII wieku i ich
następstwa ekonomiczne, społeczne i kulturowe. Katalog, współpraca
E. Kalinowski, E. Nowosielska; A. Karpiński, E. Nowosielska,
Pożary w miastach Rzeczypospolitej w XVI–XVIII wieku i ich następstwa
ekonomiczne, społeczne i kulturowe — Jacek Wijaczka* 405
- M.A. Pieńkowski, *Trudna droga do władzy w Rzeczypospolitej. Sejm
koronacyjny Zygmunta III 1587/1588 i sejm pacyfikacyjny 1589 roku —
Przemysław P. Szpaczyński* 410
- A. Stroynowski, *Obrady sejmiku grodzieńskiego 1784 roku. Studium z dziejów
kultury parlamentarnej — Piotr Skowroński* 418

„Jaśnie Oświeconej Pani najniższym sługą”. Listy generalnego plenipotenty Stanisława Karwowskiego do kasztelanowej krakowskiej Izabeli Branickiej z lat 1771-1788, oprac. K. Syta — Ewa Zielińska	422
G. Szymborski, Działania zbrojne w Rzeczypospolitej podczas interwencji rosyjskiej 1764 roku — Adam Danilczyk	430
P. Kuligowski, Radykałowie polistopadowi i nowoczesna galaktyka pojęć (1832-1888) — Radosław Żurawski vel Grajewski	435
W. Matwiejczyk, Pruska policja polityczna wobec mniejszości polskiej w latach 1871-1933. Struktury i ludzie — Piotr Szlanta	442
K. Ruszała, Galicyjski eksodus. Uchodźcy podczas I wojny światowej w monarchii Habsburgów — Tomasz Pudłocki	444
E. Juśko, Pozalekcyjne formy oddziaływań wychowawczych na młodzież publicznych polskich szkół średnich w autonomicznej Galicji — Tomasz Pudłocki	450

CONTENTS

Karol Żojdź, “There Will Be Money; There Will Be Something To Pay With”. Comments on the Margins of Jan Karol Chodkiewicz’s Debt Registers	245
Łukasz Gołaszewski, Investigations of Defamation Offences of Marshal Józef Piłsudski’s Honour and Memory, 1935-1939 (Selected Cases)	287
Ariel Orzełek, Stanisław Jan Rostworowski and the Christian Social Association, 1957-1974	323
REVIEWS — POLEMICS — MATERIALS	367
CRITICAL ARTICLES — REVIEWS	
Dariusz Dąbrowski, Researching <i>The Galician-Volhynian Chronicle</i> (<i>Romanovichi Chronicle</i>). Reflections on the Margins of the Study by Oleksiy Toločko	379
Reviews	399

WYKAZ SKRÓTÓW

AAN	— Archiwum Akt Nowych Warszawa
AGAD	— Archiwum Główne Akt Dawnych Warszawa
AGZ	— <i>Akta grodzkie i ziemskie</i>
AIPN	— Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej
ANK	— Archiwum Narodowe w Krakowie
AP	— Archiwum Państwowe
APH	— „Acta Poloniae Historica”
ASWK	— <i>Akta sejmikowe województwa krakowskiego</i>
ASWP	— <i>Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego</i>
BC	— Biblioteka Książąt Czartoryskich Oddział Muzeum Narodowego w Krakowie
BHL	— <i>Bibliotheca Hagiographica Latina</i>
BJ	— Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
BK	— Biblioteka Kórnicka
b.m.d.	— bez miejsca i daty wydania
BN	— Biblioteka Narodowa w Warszawie
BO	— Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
BPAU-PANKr.	— Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie
BR	— Biblioteka Raczyńskich
BUW	— Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie
CAW	— Centralne Archiwum Wojskowe
CDS	— <i>Codex diplomaticus nec non epistolaris Silesiae</i> , Wrocław 1956–1964
CPH	— „Czasopismo Prawno-Historyczne”
DN	— „Dzieje Najnowsze”
Dz. U.	— Dziennik Ustaw
f.	— fond (zespół)
fol.	— folio (karta)
IPN	— Instytut Pamięci Narodowej
KDKK	— <i>Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej</i> , Kraków 1874–1883
KDMaz.	— <i>Codex diplomaticus et commemorationum Masoviae generalis (Zbiór ogólny przywilejów i spominków mazowieckich)</i> , Warszawa 1919
KDMłp.	— <i>Kodeks dyplomatyczny Małopolski</i> , Kraków 1876–1999
KDP	— <i>Kodeks dyplomatyczny Polski</i> , Warszawa 1847–1887
KDŚl.	— <i>Kodeks dyplomatyczny Śląska</i> , Wrocław 1956–1964

- KDW — *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski*, t. 1–11, Poznań 1877–1999
- KH — „Kwartalnik Historyczny”
- KHKM — „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
- LVIA — Lietuvos valstybės istorijos archyvas w Wilnie
- MGH — *Monumenta Germaniae Historica*
- MGH SrG — *Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum*
- MGH SS — *Monumenta Germaniae Historica, Scriptores*
- MK — Metryka Koronna
- MPH — *Monumenta Poloniae historica*
- MPH s.n. — *Monumenta Poloniae historica, series nova*
- mps — maszynopis
- MRPS — *Matricularum Regni Poloniae summaria*
- OiRP — „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”
- op. — opis
- PH — „Przegląd Historyczny”
- PL — *Patrologiae cursus completus. Series Latina*, Paris 1844–1865
- PrU — *Preussisches Urkundenbuch*, t. 1–6, Königsberg–Danzig–Marburg 1882–2000
- PSB — *Polski słownik biograficzny*
- PU — *Pommerellisches Urkundenbuch*, t. 1–11, Stettin–Köln–Graz 1868–1990
- RDSG — „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
- red. — redaktor, redakcja
- RH — „Roczniki Historyczne”
- RHum — „Roczniki Humanistyczne”
- rkp. — rękopis
- RWHF PAU — „Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Historyczno-Filozoficznego Akademii Umiejętności”, Kraków 1874–1891
- „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1891–1918
- „Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921
- „Rozprawy — Polska Akademia Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921–1928/29
- „Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności”, Kraków 1928/1929–1952
- „Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności”, Kraków 1992–
- SDRE — „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”
- SGKP — *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*

-
- SH — „Studia Historyczne”
- SIRIO — *Sbornik Imperatorskogo Russkogo Istoričeskogo Obščestva*, t. 1–148, S. Petersburg 1867–1916
- Sobótka — „Śląski Kwartalnik Historyczny «Sobótka»”
- SPPP — *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki*
- SRP — *Scriptores Rerum Polonicarum*
- SSS — *Słownik starożytności słowiańskich*
- SU — *Schlesisches Urkundenbuch*, t. 1–6, Wien–Köln 1971–1998
- St. Źr. — „Studia Źródłoznawcze”
- sygn. — sygnatura
- Urzednicy — *Urzednicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, red. A. Gąsiorowski, t. 1–, Wrocław, Kórnik 1985–
- Urzednicy, Litwa — *Urzednicy Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV–XVIII wieku. Spisy*, red. A. Rachuba, t. 1–, Warszawa 2004–
- VC — *Volumina Constitutionum*, t. 1–, Warszawa 1996 (należy cytować odpowiednio według wzoru: VC 1/1)
- VL — *Volumina Legum*, t. 1–8, Warszawa 1732–1782; t. 9, Kraków 1889; t. 10, Poznań 1952 (należy cytować odpowiednio według wzoru: VL 5, fol. 30)
- ZH — „Zapiski Historyczne”

TRANSLITERACJA SŁOWIAŃSKICH ALFABETÓW CYRYLICKICH

Nr	Litera alfabetu cyrylickiego		Trans-literacja		Język*	Nr	Litera alfabetu cyrylickiego		Trans-literacja		Język
1	А	а	А	а	b b u m r s u	27	Р	р	Р	р	b b u m r s u
2	Б	б	В	в	b b u m r s u	28	С	с	С	с	b b u m r s u
3	В	в	У	у	b b u m r s u	29	Т	т	Т	т	b b u m r s u
4	Г	г	Г	г	b b u m r s u	30	Ћ	ћ	Ї	ї	s
5	Д	д	Д	д	b b u m r s u	31	Ќ	ќ	Ќ	ќ	m
6	Ђ	ђ	Ђ	ђ	s	32	У	у	У	у	b b u m r s u
7	Ѓ	ѓ	Ѓ	ѓ	m	33	Ў	ў	Ў	ў	b
8	Е	е	Е	е	b b u m r s u	34	Ф	ф	Ф	ф	b b u m r s u
9	Ё	ё	Ё	ё	b r	35	Х	х	Н	н	b b u m r s u
10	Є	є	Ê	ê	u	36	Ц	ц	С	с	b b u m r s u
11	Ж	ж	Ž	ž	b b u m r s u	37	Ч	ч	Ї	ї	b b u m r s u
12	З	з	З	з	b b u m r s u	38	Џ	џ	Đ	đ	m s
13	С	с	Ž	ž	m	39	Ш	ш	Š	š	b b u m r s u
14	И	и	И	и	b** b u m r s u	40	Щ	щ	Ŝ	ŝ	b u r u
15	І	і	Ì	ì	b r** u	41	Ъ	ъ	"	"	b** b u r
16	Ї	ї	Ï	ï	u	42	Ы	ы	У	у	b r u**
17	Ј	ј	Ј	ј	m s	43	Ь	ь	'	'	b b u r u
18	Й	й	Ј	ј	b b u r u	44	Э	э	È	è	b r
19	К	к	К	к	b b u m r s u	45	Ю	ю	Û	û	b b u r u
20	Л	л	Л	л	b b u m r s u	46	Я	я	Â	â	b b u r u
21	Љ	љ	Ľ	ľ	m s	47	'	'	'	'	b b u m r s u
22	М	м	М	м	b b u m r s u	48	Ѓ	ѓ	Ĝ	ğ	b** u**
23	Н	н	Н	н	b b u m r s u	49	Ђ	ђ	Ě	ě	b** r** u**
24	Њ	њ	Ñ	ñ	m s	50	Ж	ж	Ǻ	ǻ	b u**
25	О	о	О	о	b b u m r s u	51	Ө	ө	ƒ	ƒ	r**
26	П	п	Р	р	b b u m r s u	52	У	у	ÿ	ÿ	r**

* Oznaczenia języków: b — białoruski, bu — bułgarski, m — macedoński, r — rosyjski, s — serbsko-chorwacki, u — ukraiński.
 ** Występuje w dawnej pisowni.

INSTYTUT HISTORII PAN
PRZEDSTAWIA

Hanna Zaremska

WYKŁADY

Z DZIEJÓW ŻYDÓW
W ŚREDNIOWIECZNEJ POLSCE

www.ihpan.edu.pl

ISSN 0023-5903

9 770023 590307 06 >